נכסים בחזקתן. פ"ה דכי היכי דפליגי אמוראי בפרק מי שמת (ב"ב דף קנח: ושם) בנפל הבית עליו ועל אשתו דקתני נמי התם נכסים בחזקתן ואיכא למ"ד בחזקת יורשי הבעל לפי שהיו באחריותו ואיכא למ"ד בחזקת יורשי האב לפי שאלה היו ואיכא למאן דאמר שהיו בחזקת שניהם ויחלוקו הכי נמי פליגי הכא ואין נראה לרבינו תם אלא הכא מודו כולי עלמא שהם בחזקת יורשי הבעל דהיינו כבר היה מוחזק בנכסים קודם מיתתה משעת מיתת אחיו שהוא יורש דאין לה ליקח כתובה כלל עד שתחלוץ ובית שמאי נמי מודו בבית הלל בהא דאמר בהחולץ (יבמות דף נח. ושם) אבל בנפל הבית עליו ועל אשתו מוחזקין יורשי אב בנכסים כמו יורשי הבעל דהללו באין לירש והללו באין לירש שעדיין לא הוחזק בנכסים לא זה ולא זה ולהכי פליגי התם בחזקת מי ובבית שמאי יחלוקו בכל הנכסים אף בנכסי אמן ברזל דהתם קתני יחלוקו תחתה ולא קתני יורשי הבעל עם יורשי האב כדקתני הכא דמשמע דווקא בנכסי מלוג שבהן יורשי האב עיקר כמו שמדקדק בהחולץ ועוד דאי פליגי נמי הכא אם כן למאן דאמר בחזקת יורשי האשה תיקשי דאם כן בית שמאי מוקמי נכסי אמן ברזל בחזקת יורשי האשה טפי מנכסי מלוג דבנכסי מלוג קאמרי דיחלוקו ובנכסי אמן ברזל מודו בבית הלל דהוו בחזקת יורשי האשה למאן דאמר וזה אינו דבפרק אלמנה ביבמות (דף סו.) משמע דנכסי אמן ברזל בחזקת הבעל קיימי טפי כדקתני התם דעבדי אמן ברזל יאכלו בתרומה ולא עבדי מלוג וכן בכמה דוכתי ועוד למ"ד התם נמי בחזקת יורשי הבעל הוי טפי בחזקת הבעל מנכסי מלוג דבנכסי מלוג קאמרי דהוו בחזקת יורשי האב והא דלא עדיב ותני נכסים עם הכתובה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחזקת מי שהיו עד עתה דהיינו הבעל אבל על הכתובה לא הולכין טעם שדבר פשוט הוא דהוי בחזקת הבעל טפי מנכסי אמן ברזל וטעם זה אנו צריכין כמו כן לומר התם למ"ד בחזקת יורשי הבעל ובהחולץ האמרתי: **יורשי הבעל** קברי לה דקא ירתי כתובתה. וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל אלא מנה ומאתים ולא נדוניא והא אמרי' בפרק ערבה (לעיל דף מז:) דקבורתה תחת נדוניתה מדאיכא חייב לקבור ארוסתו וי"ל דשומרת יבם היתה רואיה ליעול קלת מנה ומאתים כדמסקינן דיבם לאחר דמי והוי כאילו הכניסה לו נדוניא שהיתה כתובתה על נכסי בעלה ואותו השעבוד היא מכנסת לו והרי היא כאילו נטלה והחזירה לו ולא דמיא לאחר ארוסה דלא מכנסה ליה מידי ולפי זה אפילו ביבמה מן האירוסין מיבעיא ליה: **או דלמא יורשי האב** קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסים והיוצאין עמה. לפי הקונטרס למאן דאמר בחזקת יורשי האשה הוה ליה למימר דקא ירתי נמי נדוניתה אלא ניחא ליה לאסוקי אפי' למאן דאמר בחזקת יורשי הבעל וא"ת מאי קא מבעיא ליה והתניא לעיל קבורתה תחת כתובתה דהיינו נדוניתה ולא נכסי מלוג וי"ל דלאו דווקא נקט התם כתובתה דה"ה נכסי מלוג אלא דרגילות הוא טפי שמכנסת האשה לבעלה נכסי אמן ברזל מנכסי מלוג ולפירוש הקונטרס נמי מנה ומאתים דהכא כנדוניא דמי כדפירשנו: ליחוסי

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פכ"ג מהלכות אישות הלכה לה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' פה סעיף יט:

כא ב ג ד מיי' שם הלכה כ טור ש"ע שם סעיף יח:

כב ה מיי' שם הלכה י וס"ג מהל' נחלות הלכה ט סמג עשין נא טוש"ע שם סימן קט סעיף ה:

כג ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

כד ז ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סי' קמח סעיף ה:

כה ט מיי' שם הלכה יב טור ש"ע שם סעיף ד:

כו י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

כז כ מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ח:

כח ל מיי' שם הל' יא ומיי' פ"א מהלכות יבום הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סימן קסו סעיף ד וסימן קמח סעיף ג:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) רש"י ד"ה נכתובתה וכו' ורשאי להוציאם. עי' משנה למלך פכ"ג מהלכות אישות הלכה ט"ז:

תוספות רי"ד

אלא דין גמור הוא דאדעתא דתיקוף מקמי' לא הוציא הוצאות בנכסי' והלכך שבע כמה הוציא ויטול אם הוצאה בשיעור שבח: ההיא איתתא דנפלו לה ד' מאה זוזי כי חזאי אזל גברא אפיק ר' מאה ואייתי ד' מאה בהדי דקאתי איצטריך ליה זוזא אפיק חד מיניהו אתי לקמיה דר"א א"ל מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל א"ל רבנן ה"מ היכא דאכיל פירא האי קרנא אכיל א"כ הו"ל הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול פי' דדוקא אכילת פירות אמרו חכמים מה שאכל אכל ולא שיאכל הקרן שלה: איבעיא להו בעל שהורידך אריסין מתחתיו מהו. פי' הורידן בנכסי אשתו למחצה לשליש ולרביע ועמד וגירשה משאכל קמצא מהו שיש להו לאריסים כפי שבחן. אדעתא דבעל נחית איסתלק בעל איסתלק להו כלהו א"ד אדעתא דאריא נחית ואריא לאריסי קימי. פירוש אדעתא דבעל נחית שהרי הוא הכניסן כי איסתלק בעל וכו' ולא שקילי מידי כי דינית דמה שהוציא הוצאה ומש"א א"ד כו'. ואם לא הורידן הבעל היא היתה מורידתן לתוכה מתקיף לה רבה בר רב חנן מ"ש מהיורד לתוך שדה חבירו שאינה ראויה לנוטעה נטעה שלא ברשות דשמין ליה דידו על התחתונה. פי' ליטול הוצאה שיעור שבח דאמר ר"י בפרק השואל הבא את בעי לסלקינהו בולא כלום. ומהדר התם ליכא אניש דטרח ומפסיד הכא איכא בעל דטרח מאי הוה עלה אר"ה בריה דר"י זוזא אי בעל אריס הוא איסתלק ליה בעל איסתלקו אינהו. פי' דא"ל אי לא חתיתו אתון הוא הוה עביד לא הוה שקיל מידי. השתא מי לא יהיבנא ליכי מידי

תוספות רי"ד (המשך)

וב"ה אומרים הנכסים אנו דנין בחזקתן (והרב מפרש הנכסים בחזקתן כמו שמפרש המורה) פי' כתובה בחזקת יורשי הבעל והוא כל מה שכתוב בה דהיינו מנה ומאתים ותוספת ונכסי צאן ברזל הן נכסי נדוניתה שהביאה שום לבעלה והבעל קבלה עליו בשומא שאם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו כל אלו הן בחזקת יורשי הבעל דהיינו היבם שהוא מוחזק בהן שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים והבעל הוא מוחזק בהן ויבם במקום בעל קאי והלכך היבם יורש את הכל אבל נכסי מלוג שאפי' בחיי הבעל הגוף היא לאשה עכשיו נמי בחזקת יורשי האשה אנו מעמידים אותן. ואמרי' בפרק החולץ דלא פליגי ב"ש וב"ה ואמרו יחלוקו אלא בנכסי מלוג דכיון דזיקה הוי כספק נשואין והללו באים לירש והללו באים לירש יחלוקו וב"ה סברי אוקמינן אחזקתייהו ובחזקת האשה הי' עומדים הלכך יורשיה יורשין אותה. אבל בכל מה שכתוב בשטר הכתובה מנה ומאתים ותוספת ונכסי צאן ברזל מודים ב"ש לב"ה שבחזקת יורשי הבעל הם שהבעל הי' מוחזק בהן בחייו שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים והשתא נמי במיתת בעל יבם במקום בעל קאי

משום רווח ביתא. שיכנס הפירות לביתו ויהא מזון הבית מצוי וייטיב לה: **לאו בפירוש איתמר.** לא שמעה מרבא בהדיא: **תרתי אמתא.** שפחות מלוג היו ולא שמתא לו בכתובתה: **עייל לה חדא מנייהו.** לזרע לשניה: **אתאי.** קמייתא לקמייה דרבא: **מה שעשה עשוי.** ואפילו נתנה לאחרת לשימושה: **ולא היא.** לעולם משום רווח ביתא אית ליה לרבא תקנת פירות: **והא קא רווח.** ביתא אלא עתה היא עושה לרכי הבית: **שמא תכסיף.** השדה אלא יחוס הלוקח לזבלה ולטייבה דקא סבר למחר נפקא מנאי אלין הגוף שלי אבל בעל מלפה שמא תמות היא בחייו וירש את גוף הקרקע ומשכח לה: **דמקרב למפא.** לחזיל ליה כל שעתא אי מכסיף לה: **אי נמי בעל אריס הוא.** כלומר שנותן לגוקח פירות מזומנים: **אי נמי זוזי וקא עביד בהו עיסקא.** שהבעל עושה סחורה במעות שקיבל מן הלוקח ומשתכר בהן ואיכא רווח ביתא: **מתני' שנפלו לה נכסים.** כשהיא שומרת יבם: **בכתובתה.** בנדוניא שהכניסה לו ושמאתן לו בכתובתה וקיבל עליו אחריותן א) ורשאי להוציאם: **ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה.** הן נכסי מלוג אלין שאין שמין אותם עליו ואינו רשאי להוציאן אלא משנכנסה לרשותו נכנסין עמה וכשהיא יוצאה יוצאין עמה: **בית שמאי אומרים כו'.** ביבמות פרק החולץ) קא מפרש מאי שנא רישא כשהיא קיימת דלא פליגי אמין לו כח בהם ומאי שנא סיפא כשמתה אמרו ב"ש יחלוקו יורשי הבעל בהם ומפרש נמי) דדוקא נקט יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב בנכסי מלוג אבל יורשי האב לא יחלוקו (ג) בכתובת הבעל ואף על גב דנקט רישא מה יעשו בכתובתה תניא ושנינה: **וב"ה אומרים נכסים.** דאמן ברזל בחזקתן. ובגמא בתרא בפרק מי שמת (דף קנח:) מפרש בחזקת מי הם מוחזקין אי בחזקת יורשי הבעל הואיל ואחריותן עליו או בחזקת יורשי האשה שהיו שלה: הכי גרסי' ה) **כתובתה בחזקת יורשי הבעל.** מנה מאתים ותוספת שראויין לבא לה משל בעל בחזקת יורשי הבעל: **יקח בהן קרקע.** לפי שכתובתה על נכסי בעלה הראשון כדקתני לקמן לפיכך נכסי המת אחראין לכתובתה אלא שהיכם אוכל פירות אם מיינם אותה. וקסבר מטולטלי משתעבדי לכתובה: **שמין אותם.** דקסבר כל מה שגדל ברשות המת אחראין לכתובה: **וחכ"א פירות המחוברין לקרקע שלו.** בגמרא) פריך עלה: **כל הקודם בהן זכה.** קסבר מטולטלי לכתובה לא משתעבדי אלא"כ תפסה ומחיים דבעל בעינן תפיסה כדלקמן בהכותב (דף פד:). וה"ה נמי דמליגי אכספים דמאי שנא כספים מפירות תלושים: **הרי היא כאשתו.** מפרש בגמ"ש): **כל נכסיו.** שיירש מאחיו: **גרשה.** ליבמתו לאחר שכנסה: **אין לה אלא כתובה.** אבל כל זמן שלא גרשה היו כל הנכסים משועבדים לה ואינו רשאי למכור: **הרי היא ככל הנשים.** דתנן בפירקין דלקמן [פט:] המגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה. ובגמרא) פריך למה לי לאשמועינן ביבמה: **גמ' מי קוברה.** משום דיש לה שני יורשין קמבעיא לן: **יורשי הבעל קברי לה דקא ירתי כתובתה.** ותניא בפרק נערה שנתפתתה (לעיל דף מז:) קבורתה תחת כתובתה: יורשיה

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב פפי אמר משמיה דרבא: (ב) שם במשנה שמין אותה כמה היא יפה בפירות וכמה היא יפה: (ג) רש"י ד"ה ב"ש וכו' לא יחלוקו בכתובה עם יורשי הבעל ואע"ג וכו' תנייה ושנקה:

מוסף רש"י

שומרת יבם. ממתנת ומצפה ליבם, כמו (לעיל סב:) עניה זו לשון שמרה (יבמות לח.). שנפלו לה נכסים. מתאיה, ומלקח דעתן שנפלו כשהיא שומרת יבם (שם). ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה. היינו נכסי מלוג שהקנן שלה קיים וכשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשהיא יוצאת יוצאין עמה (שם). יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב לספק נשואה היא חכה היבם בתלי יריעתו מספק שהבעל יורש את אשתו וזו שספק נשואה היא אלא זכי בפלגא, אבל בכתובתה מודים ב"ש דבחזקת הבעל היא אלא פלגי בה יורשי האב (שם). כתובתה על נכסי בעלה הראשון. ולא על של יבם, מאי טעמא כדאמר בהחולץ (לט.) אשה הקנו לו מן השמיים (שם נב.).

מסורת הש"ס

א) [בכרות ט. וש"נ], ב) יבמות לח., ג) [עי' תוס' לקמן פב. ד"ה והתלוסין], ד) [יבמות לח.], ה) יבמות לח. נב. פה. [ועיל נג.]. ו) [דף לח.], ז) [דף לח.], ח) [ל"ל וכתובה ועיין ר"ן], ט) [דף פב.], י) [דף פב.].

יורשיה יורשי כתובתה. אותן יורשים שיורשין כתובתה חייבין בקבורתה: **ואין חייבין בקבורתה.** דהא בעי למיתב כתובתה ליורשיה: **שני יורשים.** דלישנא דתנא למיתני אותן יורשין שיורשין כתובתה ש"מ איכא יורשים אחריני בהדייהו דלא ירתי כתובתה: **אם אני יורש.** כתובה זו שאני יורש אין כאן מנדוניית אביה כלום אלא מתתים ותוספת שכתב לה אחי ואין אני יורש אותה אלא אחי: **יקבור את אשתו.** כמו שהיה הוא קוברה אם מתה בחייו ואפילו לא הכניסה לו כלום: **יפן כתובתה.** שהקבורה באה תחתיה: **לגבות מחייב.** כל זמן שהבעל חי ואני במקום בעל עומד שהייתי מצפה לכונסה: **מאן שמעת ליה דאיתי ליה מדרש כתובה.** שדורש לשון הכתובה שכתוב בה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי למינה דייקת לא ניתנה כתובה לגבות ממחיים דהא אינה יכולה ליגשא לאחר: **כ"ש היא.** בינמות (א) בפרק האשה שהלכה דקאמרי ב"ש והלא מספר כתובה נלמד לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי והואיל והיא נישאת ע"פ עצמה שנאה ואמרה מת בעלי אף כתובתה גובה ע"פ עצמה: **ושמעי' להו לב"ש.** שמי שיש לו שטר חוב על חבירו הוא מוחזק בנכסי הלוה יותר ממנו: **לגבוי דמי.** והנכסים בחזקתה הלכך מינה קא ירית: **מאו בעליהן.** אלל הנשים שבעולם קאי שקיבלו להן בעליהן ונשתרו ולא הספיק להשקותה עד שמת: **ולא שוטות.** דבעינן והניא האיש את אשתו: **ספק זנאי.** הספירה כתובה: **מידי ודאי.** מידי יורשי הבעל שהן ודאין בירושה: **לגבוי דמי.** והיא מוחזקת בנכסים יותר מהן ואין כאן מוציא מידי ודאי: **והא בעינן לכשתנשאי כו'.** אלעיל פריך סוף סוף היאך כתובה ניגבית ממחיים שנוכל לבא עליו משני לדיים והא בעינן כו': **יבם נמי לאחר דמי.** וכיון שהתירתה מיתת הבעל לינשא ליבם מאותה שעה זכתה בנכסים: **אלא ליה רבא לאביי.** לאחר שהשיבו על שאלתו ואמר מיתנה כתובת יבמה לגבות ממחיים של יבם: **ביד רב שמעיה.** הוא היה שליח בתשובה זו: **ומי נתנה.** כתובת יבמה לגבות ממחיים דיבם: **שימכור בנכסי אחיו.** לאחר שכנס את יבמתו ואמרן לעיל [פ:] כל נכסיו אחרלין לכתובתה: **אם כן הוא.** שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה: **יעשה לה סעודה.** יפה לפתותה במשתה היין: **ויפיים.** הימנה שתתן לו רשות למכור את העודף על כדי כתובתה (ב): **ואם ישראל הוא.** שמותר להחזיר גרושתו: **מגרשה בגט.** ומגבה את כתובתה ומוכר מה שירלה ומחזירה ע"מ כתובתה הראשונה או אפי' רלה להחזירה מיד מוכר כל זמן שירלה שאין מעכבת מלמכור אלא יבמה לפי שאין היבם כותב לה כתובה ולא כתב לה דקנאי ודקנינא ואין כתובתה אלא על הראשון ומשום הכי מעכבת בכולהו דלמא משתדפי הני דמייחד לה ואע"ג דאמר לקמן (דף לה:) אישתדוף בני חרי תרפא ממשעבדי מ"מ אמרה אינו רולה לטרות לב"ד אבל כתב לה כתובה כשמחזירה וכתב לה דקנאי ודקנינא לא מלינא מעכבת. והא דתנן (גיטין דף נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אוקמינן) באותן שלש שדות אחת שכתב לה בכתובתה ואחת שייחד לה בכתובתה ואחת שהכניסה לו שום משלה: ולטעמיך אחר): **הרוצה** שימכור בנכסי אחיו. לפי שאינו יכול למכור ומכרו בטל לאלתר אפי' קודם שתגא לידי גנייה דהתמירו מכמים ביבמה לפי שלא כתב לה כל נכסי אחרלין לכתובתך ולכך מיקנו שאינו יכול למכור כלל שלא תצטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מן הלקוחות ואפי' ישאיר לה כנגד כתובתה אינו רשאי למכור השאר דחיישינן שמא יפתדפו השדות שישאיר ול"ת מ"מ מה מפסדת והא אמר לקמן דאי לית לה מראשון תקינו לה משני וי"ל דמפסדת שצריכה לחזור ולטרוף הלקוחות דאפי' אי לית לה מנכסי הראשון אלא משעבדי לא תקינו לה רבנן משני דאי לאו הכי מאי אהני ליה מה שכתובתה על נכסי בעלה הראשון: **מגרשה בגט.** ול"ת והואיל וטעמא משום דלא כתב לה דקנאי וקנינא לה ולא יטרוך לגרשה וי"ל שאין האשה חפיצה דייחס לה שיהו על נכסי בעלה הראשון הואיל והם כל שעה בעין שאין רשאי למוכרם ואין לנו לכופה למחול דינה ופי' בקונטו' והא דתנן בהניזקין (גיטין נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקימנא באותן ג' שדות והקשה ה"ר שמואל דכ"ש בשאר נכסים דלאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף ג. ושם) למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים כל

איזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין כו'. מיתורא דמתני' דייק אבל עיקר מתני' לא מייירי בשומרת יבם אלא בסקס אלמנה דהא קתני מנכסי יתומין ושומרת יבם ליתא לה יתומין: **ולימא אח אני יורש כו'.** לפ"ה פריך שפיר אח אני יורש דאיני יורש מנכסיה כלום אלא מנה ומתתים של אחי הלכך אשתו אין אני קובר אבל לפי' ר"ת דנדוניא לב"ע בחזקתו איכו מיושב כל כך שהרי הנכסים של אשה היו וכן גם לפירוש הקונטרס למ"ד בחזקת יורשי הבעל צריך לישב וצריך לפרש דהכי פריך ולימא אח אני יורש כלומר זכותו של אחי אני יורש כמו שהיה עושה הוא אם היה קיים אבל חובתו לא אירע כדאמר באלו נערות (לעיל דף לד:) הניח להן אביהן פרה שאולה משתמשים בה כל ימי שאילתה מתה אין חייבים באונסיה: **משום דבאין עליו משני צדדין אם אחיו יורש יקבור את אשתו.** כלומר אם באת לומר שאינו יורש כלום ממנה אלא מאחיו אם כן בעי למימר דהרי הוא כאילו אחיו קיים ולהכי לא באתה לידי גיבוי יקבור את אשתו כלומר יחשוב לגמרי כאילו הוא אי ויקבור אשתו כמו שהיה הוא קובריה ולפי זה לווקא בנפלה מן הנשואין ואם אינו קובר דלא חשיב כאילו הבעל אי א"כ באתה לידי גיבוי ויתן לה כתובתה: **מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה ב"ש.** ולב"ה דלית להו מדרש כתובה ניתנה כתובה לגבות ממחיים אע"ג דאינה גובה כתובתה קודם חלילה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה תחת כתובה וא"ת והא ב"ה נמי אית להו מדרש כתובה דמזרו להורות כב"ש כדאמר בפ' האשה שלום (יבמות קיז. ושם) ולעיל סוף פ' נערה (דף נג. ושם ד"ה שאין) פירשתי ולפי מסקנא דשמעתין מלי דרשי ב"ה מדרש כתובה: **ושמעי'** להו לב"ש דאמרי שטר העומד לגבות בגבוי דמי. אף ע"ג דלאביי ליתא לית ליה לבגבוי דמי כדמשמע בהחולץ (יבמות לח:) דפריך לרבא מהניא דנפל הבית עליו ועל אביו בכתובה מודה לבגבוי דמי משום חינא כדאמר התם א"נ בתר דשמעה מרבא סברה: **שותות והביא האיש בו'.** משמע דבסדר המשנה גרסינן אי שותות ולא כמו שהיה כתוב שם בספרים לא שותות ומימה דהתם עיקר מילתיה ולא פריך לה כלל: **והא** בעינן לכשתנשאי לאחר בו'. מצינו למימר דפריך לבית שמאי דהכי דלית להו לבית שמאי שטר העומד לגבות בגבוי דמי מיהו לענין זה מהני מדרש כתובה לכשתנשאי לאחר דלא יהיב לה קבורה מידי דהוי אלרוקה דאע"ג דבגבוי דמי אין לה כתובה ומשני יבם נמי כאחר דמי ולי הוה גרסינן אלא הוה אחי שפיר דהדר ביה משיעוא דלעיל ואחי האי טעמא נמי לבית הלל ומלו דרשי שפיר מדרש כתובה דכיון דכאחר דמי חשיב כאילו נפלה והחזירה לו הואיל והיא קלת בת גנייה אי נמי מצי למימר דלבית הלל פריך דלית להו בגבוי דמי אע"ג דס"ד דלית להו מדרש כתובה מ"מ פריך שפיר דהשתא ומה התם בינמות לא בעו ב"ה למדרש כתובה כדי לגבות אלא מפסדי לה כתובה כ"ש הכא שיש לה להפסיד כתובה ע"י מדרש שיאמרו בית הלל שתפסיד: **יבם** נמי כאחר דמי. ואע"ג דבפ"ק דקדושין (דף יג:) אמר גבי ואיש אחר יקחנה דיבם לא מקרי אחר הני מילי בלשון תורה אבל בלשון חכמים איקרי אחר): **הרוצה** שימכור בנכסי אחיו. לפי שאינו יכול למכור ומכרו בטל לאלתר אפי' קודם שתגא לידי גנייה דהתמירו מכמים ביבמה לפי שלא כתב לה כל נכסי אחרלין לכתובתך ולכך מיקנו שאינו יכול למכור כלל שלא תצטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מן הלקוחות ואפי' ישאיר לה כנגד כתובתה אינו רשאי למכור השאר דחיישינן שמא יפתדפו השדות שישאיר ול"ת מ"מ מה מפסדת והא אמר לקמן דאי לית לה מראשון תקינו לה משני וי"ל דמפסדת שצריכה לחזור ולטרוף הלקוחות דאפי' אי לית לה מנכסי הראשון אלא משעבדי לא תקינו לה רבנן משני דאי לאו הכי מאי אהני ליה מה שכתובתה על נכסי בעלה הראשון: **מגרשה בגט.** ול"ת והואיל וטעמא משום דלא כתב לה דקנאי וקנינא לה ולא יטרוך לגרשה וי"ל שאין האשה חפיצה דייחס לה שיהו על נכסי בעלה הראשון הואיל והם כל שעה בעין שאין רשאי למוכרם ואין לנו לכופה למחול דינה ופי' בקונטו' והא דתנן בהניזקין (גיטין נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקימנא באותן ג' שדות והקשה ה"ר שמואל דכ"ש בשאר נכסים דלאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף ג. ושם) למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים

אורכל פירות. פירות המחוברים לקרקע אמר ר"מ שמין אותן כמה הן יפים בפירות וכמה הן יפים בלא פירות והמותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו. והחלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכה. קדם הוא זכה קדמה היא ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות כנסה ה"ה כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון לא יאמר לה הרי כתובתך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה וכן לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובה. גירשה אין לה אלא כתובתה. החזירה הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובתה.

יורשיה איורשי כתובתה חייבין בקבורתה אמר אביי אף אנן נמי תנינא אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן ואין חייבין בקבורתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואיזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם אמר רבא ולימא אח אני יורש אשתו אין אני קובר אמר ליה אביי משום דבאין עליו משני צדדין אם אחיו יורש יקבור את אשתו אם אינו קובר את אשתו יתן כתובתה אמר ליה הכי קא אמינא אח אני יורש את אשתו אין אני קובר ואי משום כתובה בלא ניתנה כתובה לגבות מחיים מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה בית שמאי ושמעינן להו לב"ש דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי דתנן מתו בעליהן עד שלא שתו בש"א נוטלות כתובה ולא שותות ובה"א או שותות או לא נוטלות כתובה או שותות והביא האיש את אשתו אל הכהן אמר רחמנא וליכא אלא מתוך שלא שותות לא נוטלות כתובה בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות ואמאי ספיקא הוא ספק זנאי ספק לא זנאי וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי קסברי בית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי והא בעינן כשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי וליכא אמר רב אשי יבם נמי כאחר דמי: שלח ליה רבא לאביי ביד רב שמעיה בר זירא ומי נתנה כתובה לגבות מחיים והתניא ר' אבא אומר שאלתי את סומכוס הרוצה שימכור בנכסי אחיו כיצד הוא עושה אם כהן הוא יעשה סעודה ויפיים אם ישראל הוא מגרש בגט ויחזיר ואי

בבא א מי"י פכ"ג מהל' אישות הלכה י טור ס"ע אה"ע סימן קס סעיף ז:

ל ב מי"י פט"ז שם הלכה ג סמג עשין מת טוש"ע אה"ע סימן נ: סעיף ו טוש"ע מ"מ סי' נ: סעיף כד בסג"ה:

לא ג מי"י פ"ב מהלכות טוטה הלכה ז סמג עשין מת טור אה"ע סי' קטו וסימן קנח:

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:

כמדבר ה טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ב"ש היא בינמות. נ"ב דף קח.:

תוספות רי"ד (המשך)

פי' אם הניח אחיו או מעות או פירות תלושין ילקח בהן קרקע והיכם אוכל פירות. פי' היכמה כיון שכתובתה על נכסי בעלה הראשון כל נכסי המת הן אחראין לכתובתה ואע"פ שלא הניח אלא מלטלין. ומתני' ר"מ היא דקסבר מטלטלי משתעבדי לכתובה הלכך זכה בהן היכמה לגבות כתובתה מהן וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות בהן שכל נכסי המת כך הם ליבם כנכסי מלוג שכמו שנכסי מלוג אין לו לבעל עליהן אלא אכילת פירות ולא שיוכל למכור גוף הנכסים מפני שהן שלה כך היבם נמי בכל הנכסים שירש מאחיו אין לו עליהם אלא אכילת פירות ולא שיוכל למכור גוף הנכסים. מפני היבמה שמעכבת עליו ואע"פ שכל אשה דעלמא אין יכולה לעכב על בעלה מלמכור נכסיו אלא אם רצה מוכר היום ומחר אם תתאלמן או תתגרש אם לא תמצא בני חרי גובה מהן אבל כ"ז שהיא תחתיו אינה יכולה לעכב מכירתו התם הוא מפני שאין לאשה בנכסי בעל אלא שיעבוד כתובתה וה"ה כב"ח דעלמא מה ב"ח א"י לעכב ע"י מלמכור אלא מוכר ואם יבא לגבות חובו ואינו מוצא בני חורין הולך וטורף ממשעבדי ה"נ אשה יכול הוא למכור ואין יכולה לעכב ע"י שהרי אין לה על נכסיו אלא שיעבוד בעלמא ולא גובריינא שלא נתנה כתובה לגבות מחיים. ואפילו אם יכמור שיעבודה קיים הוא הלכך יכול למכור חוץ מאותן ג' שדות א' שהכניסה לו שום משלו ושהכניסה לו מבית אביה ושייחד לה בכתובתה התם ודאי אם מכר מכרו בטל לגמרי אע"פ שיושבת תחתיו ועדיין לא הגיעה זמנה לגבות דכאילו הן שלה דמי ואין לו לבעל עליהן אלא פירות וכך הן כל נכסי המת אצל היבמה דמשעה שמת בעלה כבר זכתה האשה לגבות כתובתה מהן אלא שהיבם מעכבה מלגבות מפני שהוא רוצה ליבמה. וכיון דגובריינא אית לה עליהן עד שלא תגבה כתובתה מהן כולן הן ברשותה ואפילו שוין מאה מנה אינו רשאי למכור בהן כלל כ"א לאכול מהן פירות. והרי כל הנכסים ליבמה כאותן ג' שדות לאשה. והמחוברים לקרקע אר"מ שמין אותן דכל מה שגדלו ברשות המת הן אחראין לכתובה וחכ"א כל הפירות המחוברים לקרקע הן שלו ולקמן נפרש תני שלה. והלושין מן הקרקע וכו' כל הקודם בהם זכה דקסברי מטלטלי לא משתעבדי לכתובה הלכך כל הקודם

עין משפט נר מצוה

לב א מיי׳ פכ״ב מהל׳ אישות הל׳ יא סמג עשין נא טוש״ע אה״ע סי׳ קסח סעיף ג:

לג ב מיי׳ שם הלכה יג טוש״ע שם סעי׳ ה:

תוספות רי״ד

בהם זכה אם קדם היבם וזכה בהם ה״ה שלו ואם קדמה היא וזכתה ה״ה שלה. ולקמן בפ׳ הכותב מפרש דוקא אם קדמה ותפשה מחיים דבעל מהני לה תפישתה אבל תפישה לאחר מיתה לא מהני לה וה״ה של יבם ה) ואם קדמה ותפשה מחיים א״י לגבות מהן שהיבם מעכב זוכה בהם ה״ה שלו אם לא בזה זכתה דבולהו קיימי קמה לגובייהו ואין היבם יכול ליקח מהן אלא ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: כנסה וכו׳. פי׳ דמשעה שמת עמדו כל הנכסים ברשותה לגבות מהן: לא יאמר לה וכו׳. פי׳ כדי שיוכל למכור שאר הנכסים שלא נתנה בתובה ל״מ אלא כל נכסיו של מת אחראין לכתובה וא״י למכור מהן כלל (והרב אומר שאין הטעם כי לא ניתנה כתובה לגבות מחיים דהכא ביבם קמיירי וקי״ל דינתנה כתובה לגבות מחיים דיבם והטעם הוא מפני שאסור לייחד לה כתובתה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה): גירשה אין לה אלא כתובתה והוא יכול למכור השאר אבל כ״ז שלא גירשה אינו רשאי למכור מכל נכסי אחיו כדפרישית: וכן לא יאמר אדם וכו׳. אין דין אחריות דיבמה כדין אחריות דאשה שדין אחריות דיבמה הוא שמעכבן ע״י מלמכור ודין אחריות דאשה הוא לשיעבוד שאם מכר שיש לה לטרוף מלקוחות. תניא רבי אבא אומר שאלתי את סומכוס הרוצה שימכור בנכסי אחיו כיצד יעשה אם כהן הוא יעשה סעודה ויפייס ואם ישראל הוא יגרש בגט ויחזיר. פי׳ וכיון שגירשה פקע מעליו דין יבמה וה״ה ככל אשה דעלמא שיכול למכור ואין לה אלא שיעבוד לטרוף הלקוחות אם לא תמצא בני חרי: ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בפומבדיתא בעא אחוה למיפסלא מניה בגיטא א״ל מה דעתך משום נכסי בניכסי פליגנא לך פי׳ כיון מידו צריכין עמו אמר ר״י כיון דאמור רבנן לא ליזבן אי זבין לא הוי זבינא זבינא. דתניא מי שמת והניח שומרת יבם והניח נכסי׳ בק׳ מנה אע״פ שאין כתובתה אלא מנה לא יכנור שכל נכסיו אחראין לכתובתה. פי׳ כיון דלגוביינא קיימא קמה אין יכול למכור ומה שתפש קנין לחלוק עם אחיו קנינו בטל שאין הנכסים ברשותו אלא ברשות היבמה:

ה) נראה דל״ל וה״ה של יבם דלפליגו קדמה ותפשה מחיים דיבם אינה יכולה לגבות מהן וכו׳

מסורת הש״ס

ו) [לקמן לו. ל:. גיטין כב: ב״ב מח: כט. קיח. קס. ע״ש מולין קלו: עירובין לט.:], ב) [לעיל עח.], ג) [עירובין לו.:], ד) [יבמות לט. קידושין סה.:], ס) [ב״ב מט.:], ו) [ל״ל בפ״ה דיבמות כ.:], ז) [לעיל עט.], ח) [לעיל מז.], ט) [לקמן פה.:].

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה ר׳ מאיר וכו׳ ב״ש ממטלטלי דמקבל מתנה. נ״ב בפ׳ נערה דף מט ע״ב ד״ה הוא ואשתו וכו׳ מתני׳ התוס׳ דליכא למימר דב״ש לא הוי וכולן הדין מיהא הוי ע״ש ולכך כתבו פה בסתמא שמתנו על מ״ש שם:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה (בע״א) מגרשה בגט וכו׳ ויש לייחד פי׳ הקונטרס. עי׳ גיטין דף מא ע״א מה״ה אשה וכו׳ עד סוף הדבור ודו״ק:

מוסף רש״י

דאמר מטלטלי משעבדי לכתובה. גבי שומרת יבם שכתובתה על נכסי בעלה הראשון הניח אחיו מעות ילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות (לעיל פ:) אלמא מעות משתעבדי לכתובה (קידושין סה:).

כל שכן דהוה ליה מיבה דאמר לה עייגך נתת בגירושין ובמיתה לכך נלקח לר״י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וג׳ שדות לו למעוטי שאר נכסים אלא אפי׳ ג׳ שדות מקחו קיים עד שעת טריפה א) ויש לייחס פי׳ הקונטרס דמקחו בטל לאלתר ובחזקת הבמים (ב״ב נ. ושם) ה״פ למעוטי מאי דלא מצי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי אילימא למעוטי שאר נכסים דלא מטרוף לגמרי כל שכן דהויא לה מיבה והא דלא קאמר למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לאלתר דמילתא דפשיטא היא דאין מקחו בטל אלא באותן ג׳ שדות דהא כל אדם מוכר קרקעות המשועבדות וממילא ידענא דדוקא באותן שלש שדות קתני דמקחו בטל ומשום למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לא אצטריך ליה לאוקומא באותן ג׳ שדות אבל קשה לרשב״ג דהיכי מצי למימר דפשיטא ליה דשאר נכסים אין מקחו בטל הא מקמי דמוקמינן לה התם באותן ג׳ שדות הוה ס״ל דמיירי בשאר נכסים אע״ג דקתני מקחו בטל: **ואם איתא נייחד לה שיעור כתובה כו׳.** הואיל ומשעת הנשואין נתנה והחזירה לו:

ולטעמיך. פירוש דלא אסקא אדעתך טעמא דאיכא לותבה ממתני׳ דמשמע הכי לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן כדי למכור השאר אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה ואינו יכול למכור שום דבר:

אלא עצה טובה קמשמע לן. פי׳ בקונטרס שמת יאבדו המטלטלין ונמצאת שלא בכתובה וצריך לכתוב כתובה אחרת וזה אינו אלא לר׳ מאיר דאמר[ה] אסור לאדם להשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה ונראה לר״י עצה טובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולרשב״ג נראה דגבי אשתו הויא עצה טובה שאם ייחד לה מטלטלין לא יוכל להוציאה לכך טוב לו שיהיו כל נכסיו אחראין לכתובה ויוציא הכל ובסוף דמסיק טעמא דרבי אבא משום איבה הויא טעמא דמתניתין נמי משום איבה אין ביניהם בין באשתו: **לא** יאמר הואיל ואני יורש החזקתי. וא״ת ולמאול לנפשיה דהא אמרי׳[ו] המוכר שדה חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי׳ יורש מוחל וי״ל דשאני הכא דאינו יורש אלא מכחה אי נמי כר׳ מאיר דאין דינא דגרמי ומגבי ביה דמי שדה מעליא כדאמרי׳ לקמן (דף פו.):

ודלמא דטבא ליה עבדו ליה. פירש בקונטרס שאהא הקרן קיימת ואוכל פירות וקשה דלא אשמועינן אלא בנכסי אחיו ונראה דטבא ליה עבדו ליה דהיינו דהוי שלוש בית טפי [שאהא בטוחה] יותר לפי אלא כתב לה דקנאי ודקנינא אי נמי דלא זילי נכסי כל כך כשיש לה הרבה מנכסי בעלה הראשון שתטול כתובתה מהן ולא יהיו יראין הלקוחות שתטרוף מהם ואם תאמר ונימא נמי שלא יהיה מכר מהאי טעמא משום דטבא ליה עבדו ליה וי״ל דמשום טובתו לא נפסיד ללקוחות: **רבי** מאיר היא דאמר ממטלטלי משתעבדי לכתובה. אומר ר״ת דלא אמר ר״מ לגבות מיתמי אלא דוקא מייגיה ויבם במקום אחיו קאי והוי כמו מייגיה וכן משמע בכמה דוכתין דבמייגיה פליגי וליכא למימר דלר״מ [מטלטלי] דיתמי נמי משתעבדי לכתובה וכמקרקעי דמי דא״כ אפי׳ ליה לן דרבי נתן דין הוא שתגבה ממנו כאילו הוו מקרקעי ועוד דהשתא מלוה דעדיפא דמודו רבנן דגבי מייגיה אפילו מגלימא דעל כתפיה מודה ר״מ דממטלטלי דיתמי לא משתעבדי ליה כתובה דגרעינא דלרבנן אפילו מטלטלי דידיה לא משתעבדי כ״ש דלר״מ לא משתעבדי לה מטלטלי דיתמי וא״ת דבפרק נושאין על האנוסה (יבמות דף לט. ושם) תניא יש מוכר את אביו להגבות לאמו כתובה כיצד כו׳ וקאמר הא מני ר״מ היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והשתא הא אפילו ממטלטלי דיתמי לא גביא כדפרישית[ח] כ״ש ממטלטלי דמקבל מתנה דאליס טפי כדמשמע בים נוחלין (ב״ב דף קלג.) דדייק השתא בירושה דאורייתא אלמנתו ניזונת מתנת שכיב מרע דרבנן לא כל שכן משמע אבל מתנת בריא דהויא דאורייתא אינה ניזונת אלמא גרעינא ירושה ממתנת בריא וי״ל דההיא דיבמות מייגי במתנת שכיב מרע דגרעינא מירושה: לא

ואי סלקא דעתין נתנה כתובה לגבות מחיים נייחד לה שיעור כתובה והשאר ליזבין ולטעמיך ולותבה ממתני׳ לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת ליך על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה התם[ט] עצה טובה קא משמע לן דאי לא תימא הכי סיפא דקתני וכן לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת ליך על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובת אשתו אי בעי ליה לזבוני הכא נמי דלא מצי מזבין אלא עצה טובה קמשמע לן הכא נמי עצה טובה קמ״ל אלא דרבי אבא קשיא דרבי אבא נמי לא קשיא משום איבה ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בפומבדיתא בעי אחוה למפסלה לה בגיטא מיניה א״ל מאי דעתיך משום נכסי אנא בנכסי פליגנא לך[א] אמר רב יוסף כיון דאמור רבנן לא ליזבין אע״ג דזבין לא הוה זביניה זביני דתניא מי שמת והניח שומרת יבם והניח נכסים במאה מנה אף על פי שכתובתה אינה אלא מנה לא ימכור שכל נכסיו אחראין לכתובתה אמר ליה אביי וכל היכא דאמור רבנן לא ליזבין אע״ג דזבין לא הוה זביניה זביני והתנן[ב] בית שמאי אומרים תמכור ובית הלל אומרים לא תמכור אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים שלחוה לקמיה דר׳ חנינא בר פפי שלחה כדרב יוסף אמר אביי אטו ר׳ חנינא בר פפי[ג] כיפי תלה לה שלחוה לקמיה דרב מניומי בריה דרב נחומי שלחה כדאביי ואי אמר בה רב יוסף טעמא אחרינא שלחו לי נפק רב יוסף דק ואשכח דתניא הרי שהיה נושה באחיו ומת והניח שומרת יבם לא יאמר הואיל ושאני יורש החזקתי אלא מוציאין מיבם ויקח בהן קרקע והוא אוכל פירות א״ל אביי דלמא דטבא ליה עבדו ליה א״ל תנא תני מוציאין ואת אמרת דטבא ליה עבדו ליה הדור שלחוה קמיה דרב מניומי בריה דרב נחומי אמר להו הכי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן זו[ג] אינה משנה מאי טעמא אילימא משום דהוו להו מטלטלי ומטלטלי לכתובה לא משעבדי דלמא רבי מאיר היא דאמר[ד] מטלטלי משעבדי לכתובה ואלא משום דאמר לה את לאו בעלת דברים דידי את

דלמא

ולטעמיך. דאמרת טעמא משום דלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים לאמאי מהדרת אדר׳ אבא לאותודי מברייתא אותיב ממתני׳: ומשני ממתניתין לא מותיבנא דמתני׳ איכא לשנויי דלאו דינא קתני אלא טובה שלא תאבד כתובתה: **על השלחן.** הן מעות שהוא משתמש בהן אם הוא שולחני: **הכי נמי דלא מלי מוכין.** בתמיה הא אוקימנא[ס] לההיא באותן שלש שדות. אבל מי שלא כתב ולא ייחד מוכר הכל ואינה יכולה לעכב עליו וטעמא משום דכתב לה דקנאי ודקנינא ומיהו קיימות אי יגרשנה טרפה לקוחות: **עצה טובה.** שמא יאבדו המטלטלין ונמצאת בלא כתובה וצריך לכתוב כתובה אחרת: **אלא דרבי אבא קשיא.** אדמגרש לה ייחד לה שהרי גירושין גנאי הן לשניהם אלא ודאי טעמא דלא ניתנה כתובה להגבותה מחיים: **משום איבה.** המייחד לאשתו או קרקע או מטלטלין נותן איבת עולם ביניהם דסברה עיניו נותן בגירושין אבל זה שמגרש על מנת שיחזיר ידעה דלא עשה אלא למכור ופקעה לה איבה: **דנפלה ליה יבמה.** דמלוה בגדול ליבם: **בעא אחוה.** הקנון ממנו: **למיפסלה בגיטא.** לזרוק לה גט ולאסרה על כל האחין כדאמרינן[ו] בפ״ק דיבמות: **משום נכסי.** קשה בעייגך שאכניסנה שלא אזכה בנכסי אחי כדתנן (יבמות דף מ.) הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו: **פליגנא לך.** כאילו אני חולק לה ולא אטול אלא כמוך: **כיון דאמור רבנן.** שומרת יבם אין היבם רשאי למכור כדאמרי׳ לקמן בשמעתין מי שמת והניח שומרת יבם כו׳: **אע״ג דזבין כו׳.** ומה שעשה זה שהתנה עמו לחלוק לו וקנו מידו הרי הוא כמוכר: **כיפי.** מזמיס. כלומר במה ייפה והנאה את דבריו ומה טעם נתן בה כשלחה: **שלחה כדאביי.** דהיכא דזבין זביניה זביני: **ומא.** הטושה המלוה: **לא יאמר.** היבם המחויב המעות: **הואיל ואני יורש.** שאכניס את אשתו ואזכה בנכסים: **החזקתי.** בחוב זה ולא אשלמנו עוד: **דטבא ליה עבדו.** עצה טובה שיהיה הקרקע קיים לו עולמית ולא יוציא המעות בהוצאה: **הנא הני מוציאין.** דמשמע על כרחו: **אינה משנה.** לא מיבנית משנה זו בבית המדרש של חכמים ולא סמכינן עלה במידי: **דלמא ר״מ היא.** במתני׳[ו] דקתני גבי כספים ופירות תלושין יקח בהן קרקע ואפי׳ לא תפסה אלמא משעבדי לכתובתה ואפי׳ לא קיימא לן כר״מ בהא מיהו גבי מוציאין ליכא מאן דפליג אי מקרקעי מיהו ולעולם משנה היא: **אלא.** להכי אינה משנה וטעות היה מי ששנאה משום דמתני אמר לה לאו בעלת דברים דידי את ממך לא לויתי אלא מאחי: דלמא

תוספות

ה) נראה דל״ל וה״ה של יבם דלפליגו קדמה ותפשה מחיים דיבם אינה יכולה לגבות מהן וכו׳

ס) [לקמן לו. ל:. גיטין כב: ב״ב מח: כט. קיח. קס. ע״ש מולין קלו: עירובין לט.:], ב) [לעיל עח.], ג) [עירובין לו.:], ד) [יבמות לט. קידושין סה.:], ס) [ב״ב מט.:], ו) [ל״ל בפ״ה דיבמות כ.:], ז) [לעיל עט.], ח) [לעיל מז.], ט) [לקמן פה.:].

דלמא. בהא נמי לא טעה דרבי נתן היא דמוליאין מזה ונותנין לזה: **לאשר אשם לו.** לאשר הקרן שלו ולא כתיב לאשר נושה בו: **אלא.** להכי איצטריך משנה וטעה התנא ששנאה דלא אשכחן תנא דאית ליה תרי חומרי בכתובה שהרי היא מדברי סופרים חדא דמטלטלי משתעבדי לה וחדא דגבינא מצעל חובו של מת מדברי נתן אלא חדא מהנך חומרי הוה ליה למיתני בה אי כרבי מאיר אי כר' נתן וכיון דתנא תרוייהו לא קבלה מרבו כן ומאליו שנאה מי שסידר הברייתא ולא סמכינן עלה במידי: **ולא ידענא מאי היא.** לא הייתי יודע טעם בדבר אמאי איצטריך משנה: **פומבדיתאה רמאה.** שאחרי כן חזר בו. פומבדיתאי קרי להו רמאי כדאמרי' בעלמא (חולין דף קכו.) גרשאה נשקיך מני כיון פומבדיתאה לוייך שני לוספיזין [ובמזקת הבתים (ב"ב מו.) כמו כן תא ואחוי לך רמאי דפומבדיתא]: **פלוג מהשתא.** החזק בחלקך מעכשיו ואע"פ שאינה עכשיו קנויה לך עד שאכנוס לו שאחלוק[ד] לכשאכנוס ואזכה בכולן זכה אתה בחלקך על פי שהחזקתיך מעכשיו: **קנה לאחר שלשים.** במשיכה זו: **ואפי' עומדת באגם.** שאינה ברשות הלוקח: **הפס.** הוא דקונה לאחר שלשים משום דבידו היה להקנותה לו משעת משיכה הלכך מהניא משיכה לכשיתקיים התנאי שימלאו לי' יום: **הכא לאו בידו.** לחלקם לו מעכשיו ולהקנות לו אם ירצה הלכך כי אמר ליה נמי לכשאכנוס זכה מעכשיו לאו מידי הוא דקיימא לן כרב יוסף כדקבעינן הלכתא כוותיה לקמן בשמעתין. ואפילו אית לן יבם ואחר כך חילק מה שעשה עשוי השתא מיהת לאו בידו: **והא כי אתא כו'.** גבי משיכת פרה קאי ופריך דר' יוחנן אדרבי יוחנן: **קני מעכשיו.** לאחר שלשים כשיגיעו תהא קנויה לך מעכשיו: **שני מעשים הוו.** ומי ששאל זו לא שאל זו ולא שמע האחרון את הראשונה שלא נשאלו יחד בבית המדרש לגירסא בעלמא אלא ע"פ מעשים שאירעו נשאלו: **והא קאני כל נכסיו של מת אחרלין לכסובכה.** והמחובר לקרקע כקרקע ולא דמו למחוברין דנכסי מלוג דהתם פירא תקינו ליה רבנן היכא דאיכא קרן קיים והני נמי פירי מינהו דגמרי ברשותיה אבל הכא קרנא ופירא דידיה הוא ומיעבדא הוא דאית לה עלייהו ומאי דאשתעבד לה מחייס דבעל לא אמרינן פירא הוא לאפקועי שיעבודא: **פני שלה.** ולא פליגי רבנן עליה אלא אתלושין ואכפיס ולמימר דלא משעבדי מטלטלי לכתובת': **שמגרש' בגט ומחזירה.** תרי מילי אשמעינן מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה ואשמעינן שאם רצה להחזירה מחזירה כשאר אשה: **עדיין יכומין הראשונים עליה.** אע"פ שלקחה דהכי כתיב ולקחה וינמה: **קמ"ל.** דנעשית כאשתו ומלאשתה[ה] דרשינן ליה לקמן [ע"ב] והאי וינמה דרשינן לבעל כרחה בינמות (דף ח.): נעשית לכשאקחנה היינו משום דאינה שלו עתה ואינו יכול להקנותה אלא לכשיקחנה ועוד כיון דקאמר מעכשיו לבסוף ליכא לספוקי במידי ואם תאמר ור' יוחנן דהכא מאי קסבר אי חזרה הוי אמאי קנה דכיון דחזר בו הא בטל מעכשיו ואי תגאה הוי אמאי בעינן שתהא עומדת באגם דהכי משמע בהכותב (לקמן דף פו: ושם) דדוקא בעומדת באגם קנה דאפילו עומדת ברשות מקנה נמי דהא קנה מעכשיו כיון דתגאה הוי ולא חזר בו עד לאחר שלשים וי"ל דר' יוחנן לטעמיה דלית ליה תגאה הוי ולא חזרה הוי אלא מעכשיו מתחיל הקנין ואינו נגמר עד לאחר שלשים וכן אית ליה בהאומר בקידושין (דף פ.) ולהכי צריך שתהא בסוף שלשים באגם שהוא מקום הראוי למשיכה ובהאשה רבה (יבמות נג. ד"ה קנויה) אמרכתי: [ו]**והתלושין** כל הקודם זכה. ואם תאמר בשלמא קדם הוא זכה דקסבר דמטלטלין לא משתעבדי לכתובה כדפירש בקונטרס אלא קדמה איהי אמאי זכתה לר' עקיבא דאמר לקמן (דף פד.) דאין מרחמין בדין אלא יתמו ליורשין ואית ליה דאפילו קדמה היא לא זכתה כדמוכח התם בגמרא וי"ל דהתם לדגבות אפילו קדמה איהי לא זכתה אבל הכא שאין לה אלא שיעבוד בעלמא לא חשו ולקמן אמרכתי: **ויבמה אמר רחמנא.** ולילא למימר ואימא הכי נמי דאיצטריך וינמה לכמה דבריה: מהו

דלמא רבי נתן היא דתניא [ו]ר' נתן אומר [א]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל [ז]ונתן לאשר אשם לו אלא לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה אלא אי כרבי מאיר אי כר' נתן אמר רבא א"כ היינו דשמענא ליה לאביי דאמר זו אינה משנה ולא ידענא מאי היא: ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא בעא אחוה למיפסלה בגיטא מיניה אמר ליה מאי דעתיך אי משום נכסי אנא בנכסי פליגנא לך אמר ליה מסתפינא דעבדת פומבדיתאה רמאה אמר ליה אי בעית פלוג לך מהשתא אמר מר בר רב אשי אע"ג דכי אתא רב דימי [ח]אמר רבי יוחנן האומר לחבירו לך ומשוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא לאחר שלשים יום לאחר ל' יום קנה ואפי' עומדת באגם התם בידו הכא לאו בידו והא כי אתא רבין א"ר יוחנן לא קני לא קשיא [ט]הא דא"ל קני מעכשיו הא דלא אמר ליה קני מעכשיו בעו מיניה מעולא יבם ואח"כ חילק מהו לא עשה ולא כלום חילק ואח"כ יבם מהו לא עשה ולא כלום מתקיף לה רב ששת השתא יבם ואח"כ חילק לא עשה ולא כלום חילק ואח"כ יבם מבעיא שני מעשים הוו כי אתא רבין אמר ר"ל בין יבם ואח"כ חילק בין חילק ואח"כ יבם לא עשה ולא כלום [י]והלכתא לא עשה ולא כלום: וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו: אמאי והא כל נכסיו אחראין וערבאין לכתובתה אמר ריש לקיש תני שלה: כנסה הרי היא כאשתו: למאי הלכתא [כ]אמר רבי יוסי בר' חנינא לומר [ל]שמגרשה בגט ומחזירה מגרשה בגט פשיטא מהו דתימא [מ]ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומין הראשונים עליה לא תיסגי לה בגט אלא בחליצה קא משמע לן מחזירה פשיטא מהו

לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה. ואם תאמר והא דתנן בהכותב (לקמן דף פד. ושם) מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים ר' טרפון אומר יתנו לבעל חוב כל שכנסה ומפרש בגמרא לכתובת אשה משום חינא ולמאן דאמר נמי לבעל חוב כל שכנסה ואם היתה כתובת אשה בעל חוב כלל היו נותנין לאשה ואי הוה מפרשינן דהתם לא מן הדין אלא מצוה ליתן לבעל חוב כל שכנסה הוה ניחא ואפי' אי דינא הכי יש לומר דשאני התם דאין היורשין מוחזקין מן הפקדון והמלוה לכך אין צריך לדרבי נתן תדע דלא חשיבי מוחזקין דהא אי הוו חשיבי מוחזקין לא הוו מטלטלי דידהו משתעבדי לכתובה או לב"ח אבל הכא הרי הניחם מוחזק מאותה מלוה שהרי הוא חייב ואפי' היו אחרים חייבין הוה חשיב יש מוחזק דבמקום אחרי קאי לכך צריך דר' נתן:

פומבדיתאה רמאה. ואם תאמר ומה רמאות עשה הא אמר רב יוסף לא הוי זבינא זבינא ועוד דמה תיקן בכך דאמר איפלוג מהשתא ואומר רבינו יצחק דלעיל מזר בו הפומבדיתאה ולא לגה ליתן אחר שיבם והא דקאמר רב יוסף כו' לא משום שהיה צריך לאותו מעשה אלא לפי ששייך עליו אותו הדין: **התם בידו הכא לאו בידו.** פירש בקונטרס הלכך כי אמר ליה נמי לכשאכנוס זכה מעכשיו לאו מידי הוא דקיימא לן כרב יוסף דפסקינן לקמן הלכתא כוותיה ואפי' אית לן יבם ואח"כ חילק מה שעשה עשוי השתא מיהא לאו בידו הוא וקשה לרשב"א דאמאי שגא מדאמר רב בפ"ק דבבא מציעא (דף טו:)[ו] שדה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך מעכשיו קנה אע"ג דלאו בידו וי"ל דרב סבר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולא קיימא לן הכי דפסקינן בפרק אף על פי (לעיל דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר:

הא דאמר מעכשיו והא דלא אמר מעכשיו. לא דמי לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים ולא בא אחר וקידשה בתוך שלשים יום דמקודשת אע"פ שנתאכלו המעות אע"פ שלא אמר מעכשיו כדאמרינן בפרק האומר בקידושין (דף נט.) דבכסף ודאי לא בעינן מעכשיו שאם לא תתקדש לו חייבת לשלם והוי כאילו הכסף בעין לאחר שלשים אבל הכא גבי משיכה אם לא אמר מעכשיו לא קנה לאחר שלשים יום דבשעת קנייה כבר פסקה המשיכה ורב נמי דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (דף טו:) שדה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך מעכשיו קנה היינו (מעכשיו) משום דסתם קניית שדה הוא בשטר ולכך צריך מעכשיו שמא יאבד השטר או יקרע ולא יהיה בעולם בשעת קנייה ואע"ג דרב מספקא ליה באומר מעכשיו ולאחר ל' מי תגאה הוי אי חזרה הוי במעכשיו לכשאקחנה קנה דהא דקאמר לכשאקחנה היינו משום דאינה שלו עתה ואינו יכול להקנותה אלא לכשיקחנה ועוד כיון דקאמר מעכשיו לבסוף ליכא לספוקי במידי ואם תאמר ור' יוחנן דהכא מאי קסבר אי חזרה הוי אמאי קנה דכיון דחזר בו הא בטל מעכשיו ואי תגאה הוי אמאי בעינן שתהא עומדת באגם דהכי משמע בהכותב (לקמן דף פו: ושם) דדוקא בעומדת באגם קנה דאפילו עומדת ברשות מקנה נמי דהא קנה מעכשיו כיון דתגאה הוי ולא חזר בו עד לאחר שלשים וי"ל דר' יוחנן לטעמיה דלית ליה תגאה הוי ולא חזרה הוי אלא מעכשיו מתחיל הקנין ואינו נגמר עד לאחר שלשים וכן אית ליה בהאומר בקידושין (דף פ.) ולהכי צריך שתהא בסוף שלשים באגם שהוא מקום הראוי למשיכה ובהאשה רבה (יבמות נג. ד"ה קנויה) אמרכתי: [ו]**והתלושין** כל הקודם זכה. ואם תאמר בשלמא קדם הוא זכה דקסבר דמטלטלין לא משתעבדי לכתובה כדפירש בקונטרס אלא קדמה איהי אמאי זכתה לר' עקיבא דאמר לקמן (דף פד.) דאין מרחמין בדין אלא יתמו ליורשין ואית ליה דאפילו קדמה היא לא זכתה כדמוכח התם בגמרא וי"ל דהתם לדגבות אפילו קדמה איהי לא זכתה אבל הכא שאין לה אלא שיעבוד בעלמא לא חשו ולקמן אמרכתי: **ויבמה אמר רחמנא.** ולילא למימר ואימא הכי נמי דאיצטריך וינמה לכמה דבריה:

א) לעיל יט. פסחים לא. גיטין לז. ב"ק מ: [קידושין טו.], ב) לקמן פו: ע"ש, ג) יבמות מ: יט: לט., ד) [שאחלוק רש"ש], ה) [דבריה כה], ו) [וכיבמות לג. ושם], ז) [איין לעיל במשנה],

תורה אור השלם

1. וְהִתְרַדּוּ אֵת חֻקֹּתַי אֲשֶׁר עֲשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחָמִישִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז
2. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

מוסף רש"י

ונתן לאשר אשם לו. לאשר שלוהו לו לא נאמר, אלא לאשר אשם לו, לאשר קרן שלו, בב"ק (קי.) אמרינן אשם זה קרן (פסחים לא. וכעי"ז לעיל יט.). מלמד שמגרשה בגט. לאחר שנשאה נעשית כאשתו ואם רצה לגרשה מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה, ומחזירה. אם רצה להחזיר ולא אמרינן מצוה רמאה דאמרינן עליה ועבדה ומהשתא מיקוס עליה נאיקוס אשת איש לכי כתיב ולקחה לו לאשה דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר (יבמות ח. וכעי"ז שם יט: לט.).

תוספות רי"ד

ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא בעי אחוה למיפסלי בגיטא מיניה א"ל מה דעתך משום נכסי בנכסים פליגנא לך אמר מסתפינא דלמא עבדית לי כפומבדיתא רמאה. פי' שחזר בו ובטל קנינו. א"ל אי בעית פלוג מהשתא אמר מר בר רב אשי אע"ג דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום קנה לאחר ל' יום ואפילו עומדת באגם התם בידו והכא לאו בידו. פי' שעדיין לא יבם ולא זכה בנכסים ואין לו כח בהן עכשיו כלום. ואח"ל שאם ייבם תחלה ואח"כ חלק זכה היכא דחלק תחלה קודם שיבם לא זכה והא כי אתא (ר"ד) [רבין] אר"י לא קנה לא קשיא הא דא"ל קני מעכשיו הא דלא א"ל קני מעכשיו: בעו מיניה מעולא יבם ואח"כ חלק מהו א"ל לא עשה כלום. פי' שאין לו כח ליבם [למכור] בנכסי אחיו מפני שהן עומדים לגובינא ליבמה כדאמרן וכ"ש חלק ואח"כ יבם כי אתא רבין אמר ר"ל בין יבם ואח"כ [חלק] בין חלק ואח"כ יבם

ג) מיי' פ"ב מהלכות מלוה הלכה ו טוש"ע מ"מ סימן פו סעיף ג:

לד ב מיי' פ"ב מהל' מכירה הל' ט סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קמז סעיף ז:

לה ג מיי' פכ"ב מהל' גירושין הל' יא סמג עשין יא טוש"ע אה"ע סי' קמח סעיף ג:

לו ד מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה טו סמג עשין נא טוש"ע שם סי' קמח סעיף ג:

תוספות רי"ד (המשך)

לא עשה כלום: וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו ואמאי והרי כל נכסיו אחראין לכתובתה פי' והמחוברים לקרקע בקרקע הן. תני שלה. ואי קשיא מ"ש הא מנ"מ דאמרו רבנן שהן שלו ולא קשיא לן והכא אמרי' תני שלה ומאי אליס טובא שיעבוד ו) דאין ליבמה על נכסי בעלה או כח לאשה בנכסים השתא נ"מ שהן קנויין קנין גמור לאשה אמרו חכמים פירות המחוברים לקרקע אע"פ שחונטו ברשות האשה כיון שנגמרו ברשות הבעל הן שלו נכסי היבמה שאין לה בהן אלא שיעבוד בעלמא וגופה הם של יבם לא כ"ש שיהיו הפירות המחוברים של יבם י"ל שאינו דומה אכילת פירות דהכא לאכילת פירות דהתם דהתם מאי דאכיל בעל פירי לא הוי מן דינא אלא בתקנת חכמים וכיון שנגמרו הפירות ברשותו תקנו לו שיאכל הכל גם העליו שיש על המחובר ואין לנו להקשות על תקנת חכמים אבל אכילת פירות דהכא הוא מן דינא ולא משום תקנה דהא מדידיה קאכיל וכיון דמן דינא אמרי' ולא מן תקנתא אמאי בעי יבם למזכי בעלוי המחובר שהוא משועבד לאשה ושפיר קאמר ר"מ להכי א"ל תני שלה. שאע"פ שהיה נותן [הדין] כר"מ החליטוה חכמים לה שכיון שלוקחת בהן [קרקע] והוא אוכל פירות אין הבעל נפסד כלום ואינו רוצה לדקדק כמה הן שוין בלא פירות: כנסה ה"ה וכו' למאי הלכתא אר"י ב"ח לומר שמגרשה בגט ומחזירה. מגרשה פשיטא מ"ד ויבמה אמר רחמנא עדיין יבומים הראשונים עליה ולא תסגי לה בגט אלא תבעי נמי חליצה קמ"ל: מחזירה פשיטא

ו) מוקי ר"ל שעבוד דיש ליבמה על נכסי בעלה דיהא כח לאשה בנכסים יותר מנ"מ השתא נ"מ וכו'.